
IN MEMORIAM SÍKLAKY ISTVÁN

1926-2005

Július 4-én elhunyt Síklaky István, a hetvenes-nyolcvanas években Liska Tibor munkatársa és vele együtt a közösséget, a közjót szolgáló közgazdasági elméletek úttörője. Előbb a szocializmus körülményei között lehetséges modell elméleti megalapozását és gyakorlati kísérleteit végezték, a rendszerváltás után Síklaky István a globális világgazdaság kihívásaival szemben hatékony, nemzeti keretekben is működtethető és belső fejlődést biztosító gazdasági koncepcióit mutatta be sorra megjelenő köteteiben (*Ajánlás a túléléshez – Egy ökoszociális piacgazdaság felé*, 1994; *A fennmaradás társadalmi programja – A pénzürelmi rendszer alternatívája*, 2000; *Létebiztonság és harmónia*, 2003; és fordításban Silvio Gesell: *A természetes gazdasági rend szabad föld és szabad pénz révén*, 2004). Emlékeztül *A Szent Korona népe Kelet és Nyugat között* című kötetben megjelent, 2004-ben írt tanulmányának (*A civilizációk összecsapása – magyar szemmel*) utolsó fejezetét közöljük. Síklaky István halála azért nagyon fájdalmas veszteség, mert munkásságában fokozatosan harmonikus egységet épített ki a közgazdaságtan XIX. századi, folytonos időszerte ellenére meg nem valósított eszméi, Henry George, Silvio Gesell munkássága, a környezetvédelem kortárs felfogása, Rudolf Steiner antropozófiai szemlélete, a nemzeti sorskérdések világos áttekintése és saját zseniális gazdasági gondolkodása összegzésével.

NEMZETI CIVILIZÁCIÓNK SAJÁTOSÁGA: A SZENT KORONA TAN

Évtizedekkel ezelőtt olvastam egy példabeszédet egy pókról. Ez a pók fonálán leereszkedett egy faágról a bokrok szintjére, és ott egy csodálatos, nagy, szabályos hálót szőtt. A háló kitűnően működött, egyre-másra akadtak bele a legyek. Idők múltával egyszer, amikor a pók büszkén körülnézett gyönyörű hálóján, megakadt a szeme egy, a szimmetriát rontó, fölfelé vezető szálon. Minek ez? – mondta, és elvágta a szálat. A csodálatos háló azonnal összeomlott. Ez volt az a szál, amelyen hajdan leereszkedett. Megfeledkezett arról, hogy egész hálója a fölfelé vezető szálon függ.

Huntington könyvében (*A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása*) olvastuk: *A civilizációt meghatározó összes objektív elem közül... a legfontosabb rendszerint a vallás...* (51. old.). Ha ezt elfogadjuk, kézenfekvő, hogy a nyugati és az ázsiai civilizációk talán legfontosabb különbsége az, hogy míg a nyugati civilizáció egyik fő ismérve *a spirituális és a világi tekintély különválasztása* (102. old.), vagy másként *az állam és az egyház szétválasztása* (223. old.), úgy is mondhatjuk: megfeleledkezés a fölfelé vezető szálról, az ázsiai civilizációk világszemléletében ez a szál középponti helyet foglal el. Ennek megfelelően a modern nyugati civilizáció számára az egyén abszolút szuverén, a törvény az, amiben a szuverén egyének megegyeznek („demokrácia”), vagy a közösséget maga alá rendelő központi hatalom akarata a törvény (abszolutizmus, diktatúra). Az ún. „emberi jogok” azért kötelezőek, mert érvé-

nyesítésükben a „szerződő felek” megegyeztek, vagy mert érvényesülésüket a nagyhatalmak (az ENSZ Biztonsági Tanácsa), vagy éppenséggel egy nagyhatalom (az Egyesült Államok) kikényszerítheti. Ékes bizonyosága e felfogásnak, hogy az Európai Unió számára kidolgozott alkotmánytervezet bevezetőjébe a kemény viták ellenére sem került bele a „felfelé vezető szálról” való utalás. Ez a Magyarországon hivatalosan alkotmánynak tekintett törvényre is jellemző, de szövegesen szemben áll nem csak a konfucianizmussal jellemezhető kelet-ázsiai civilizációkkal, hanem a történelmi magyar alkotmánnyal is, a több mint ezer éve a magyarság együttélésében érvényesült elvekkel, amelyek mintegy hatszáz éve a Szent Korona eszméjévé formálódtak. (E témánál Kocsis István: *Magyarország Szent Koronája*. c. könyvére támaszkodom.)

Kiindulópontként meg kell ismerkednünk a szakrális király – általánosítva: a szakralitásnak alávetett közhatalom – eszméjével, mivel Magyarország Szent Koronája a szakrális király – a közhatalom felett álló szakralitás – funkcióját tölti be. *A szakrális fejedelem híd a földi és az égi világ között. Ő az, aki képes méltóképpen fenntartani a kapcsolatot az Égi Világgal.* (Kocsis, 110. old.) *A közhatalom fölött álló szakralitás*” azt jelenti, hogy a közhatalom nem tehet meg bármit még akkor sem, ha erre a választók többsége felhatalmazza, mert nem hághatja át a kozmikus törvényeket, amelyeknek az emberiségre vonatkozó része a természetjog, az abszolút, minden emberi döntés fölött álló törvény – a magyar történelmi valóságban: a Szent Korona tan. A mai újságolvasó számára úgy is kifejezhetjük magunkat, hogy míg a szakralitást el nem ismerő közhatalom jellemző tétele: *erkölcstelen, de jogszerű*, a szakralitásnak alávetett közhatalomban érvényesítés: *csak az lehet jogszerű, ami erkölcsös.*

Miről ismerhető fel a szakrális király – általánosítva – a szakrális közhatalom? Kocsis Istvánt idézem: *A valódi szakrális király helyzetével nem próbál visszaélni, és mindenki tudja, hogy nem próbál vele visszaélni. . . . [A szakrális királyság korában] a hűséget akkor még nem a félelem határozta meg, hanem annak megtapasztalása, hogy a szakrális király valóban Isten akaratát képviseli.* (126. old.) Így megvalósul a természetjogi követelmény: a vezetettekkel egyetértésben és javukra működő közhatalom.

A modern kor sok nagy magyar politikusában elevenen élt a Szent Korona eszme. Itt csak Széchenyi Istvánra hivatkozunk, akiről Kocsis István a következőket írja: *Széchenyi tudja, mi a valódi hűség, ki tekinthető valódi hűségesnek, és semmi sem áll távolabb tőle, mint az, hogy szembeforduljon hűséges önmagával, ezért hűsége szükségképpen nem az uralkodó (aki éppen nem szakrális király), hanem a szakrális király jogutódja, a Szent Korona szolgálatában nyilvánul meg.* (129. old.)

Fontos hangsúlyozni: a Szent Korona eszme szempontjából közömbös az államforma, pl. az, hogy király vagy köztársasági elnök áll-e a közhatalom élén. A lényeg az, hogy a közhatalom elismerje az őt feltétlenül kötelező természetjogot, a kozmikus törvényt, ne feledkezessen meg a „fölfelé vezető szálról”.

Összefoglalva: Míg a Nyugat civilizációs jellemzőinek nagy része évszázadok óta közös a magyarság civilizációs jellemzőivel, egy alapvetően fontos jellemzőben különbözünk. Ez a „fölfelé vezető szál” központi szerepe. E tekintetben – és néhány más tekintetben is, amit itt nem emelünk ki – a konfucianizmus által meghatározott ázsiai civilizációk családjába tartozunk. Ezzel hozható összefüggésbe a Nyugat és Magyarország „történelmi jelenségeinek” (Huntington) egy fontos különbsége is. Noha Magyarország mintegy négyszáz éven keresztül – Mátyás haláláig – nagyhatalom volt Európában, nem létesített gyarmatokat, azaz a meghódított területeket nem alávetettként, a gazdagodás forrásaként – mondjuk ki – a kizsákmányolás áldozataként csatolta magához, hanem a Szent Korona tagjaként, a többi taggal egyenlő jogokkal és kötelességekkel, példát mutatva a különböző etnikumok és civilizációk közti erkölcsös kapcsolatra. Megismerve Huntington tételét a vallásnak a civilizációban betöltött döntő szerepéről, idetartozónak tekinthetjük azt a történelmi tény is, hogy a Nyugatot évszázadokkal megelőzve a Szent Koronához tartozó Erdélyben született meg a vallási türelem, a vallásszabadság eszméje (tordai országgyűlés, 1568), és ezt 1705-ben a Rákóczi Ferencet vezérlő fejedelemmé választó szécsényi országgyűlés

Magyarországra is kiterjesztette. Mit jelent mindez? Azt, hogy igenis *komp-ország* vagyunk, ez azonban nem valami sors-átok, hanem olyan sajátosság, amelyből történelmi feladat fakad: Nem az a helyes stratégia, ha beolvadunk a mély, általános válságban lévő Nyugatba, átvéve – mint Huntington kifejezi – *erkölcsi hanyatlását és a kulturális öngyilkosságát*, és elszenvedve háttérhatalmától a kizsákmányolást, az anyagi jólét forrásaiból való kirekesztést. A helyes történelmi stratégia:

- Visszaszerezni politikai és gazdasági függetlenségünket, azaz kivonni magunkat a háttérhatalom uralma alól;
- visszatanulni ázsiai civilizációs rokonágunk révén öröklött erkölcsi-társadalmi erőnyeinket és erősíteni nálunk is az „őshonosodást”, azaz elterjeszteni igazi történelmünk ismeretét, ápolni és fejleszteni sajátos kultúránkat, évszázadokon át kifejlődött és bevált intézményrendszerünket, történelmi alkotmányunkat;
- elismerni a természetjog, a kozmikus rend törvényeit és igazodni hozzájuk;
- és példánkkal hozzásegíteni másik civilizációs rokonunkat, a Nyugatot a stüllyedségből való kiemelkedéshez és a többi civilizációval való megbékéléshez.

Szűcs Endre és munkatársai, Dörgő Miklós, Földényi György, Fűri Judit, Gonzales Gábor és Obreczán György összeállításában jelent meg a Geobook kiadónál *A megfestett kép – Díszüveges munkák a történelmi Magyarország építészetében 1945-ig* című kötet, amely többszáz felvé-

telen mutatja be a Kárpát-medence különösen gazdag díszüveg hagyatékát. A magyar-angol nyelvű kötet történelmi, művészettörténelmi, technológiai tanulmányai és adatbázisa a tárgy egyedülállóan teljes összefoglalását adja.